

Даниял кітабы — бесінші бөлім

Жетпіс жыл

Jeff Pippenger

2023-11-29

Еһояким Яһуданың соңғы үш патшасының алғашқысы болды, және ол бабылдықтар тарапынан жеңілген кезде, оңтүстік патшалық үшін жетпіс жылдық құлдық басталды. Сол жетпіс жыл Киелі кітап пайғамбарлығындағы алғашқы патшалық — Бабылдың билік жүргізетін уақыт кезеңін айқындайды. Ишая кітабының жиырма үшінші тарауында Тирдің жезөкшесі символдық жетпіс жыл бойы ұмыт болады; бұл жылдар пайғамбарлық тұрғыдан бір патшаның күндері ретінде белгіленген. Киелі кітап пайғамбарлығында патша — патшалық, ал жетпіс жылға созылған Киелі кітап пайғамбарлығындағы жалғыз патшалықтың күндері — Бабылдікі болды.

Сол тарих барысында папалықты бейнелейтін Тирдің жезөкшесі ұмыт қалар еді. Жетпіс нышандық жылдың соңында ол еске алынып, жер бетіндегі барлық патшалықтармен барып зинақорлық жасар еді. Рухани зинақорлық — шіркеу мен мемлекеттің бірігуінен туындайтын заңсыз байланыс. Нышандық жетпіс жылдың соңында папалық Біріккен Ұлттар Ұйымымен қарым-қатынасқа түсер еді; мұны Тирдің жезөкшесі нышандық жетпіс жылдың соңында зинақорлық жасайтын барлық патшалар бейнелейді. Нышандық жетпіс жыл бойы билік жүргізетін патшалық — екі мүйізді жер аңын білдіретін Америка Құрама Штаттары.

Даниял кітабының бірінші тарауынан бесінші тарауына дейінгі бөлімдер Вавилонның жетпіс жылдық тарихын баяндайды, сондықтан бұл тараулар жердегі аңның екі мүйізінің де тарихын бейнелейді. Төртінші және бесінші тараулар Вавилонның алғашқы және соңғы патшаларын айқындайды, әрі осы екі тарау бірге жердегі аңның және оның екі мүйізінің тарихын айқындайды. Екі мүйіздің, сондай-ақ жердегі аңның өзінің соты алғашқы патша мен соңғы патшаның соты арқылы бейнеленген. Набуходоносордың соты «жеті уақытқа» аластатылу болды, осы мерзімде ол жиырма бес жүз жиырма күн бойы шөппен және шықпен күн кешіп, түз тағысы сияқты өмір сүрді. Белшазардың соты қабырғаға жазылды және жиырма бес жүз жиырма санына теңестірілді; осы арқылы жердегі аң мен оның екі мүйізінің соты Леуіліктер кітабының жиырма алтыншы тарауындағы «жеті уақыт» арқылы бейнеленетіні айқындалады. Бұл екі патшаның куәлігіне негізделген, ал екі куәгер алғашқы мен соңғыны бейнелейді.

«Жеті уақыт» — адвентизм үшін сүріну тасы, сондықтан ол көзге анық көрініп тұрғанына қарамастан, оны көргісі келетіндерден өзге жұрт оны тани алмайды. Ол жетпіс жыл бойы билік жүргізген ұлтқа (Бабылға) шығарылған соттың нышаны, сондай-ақ жетпіс рәміздік жыл бойы билік жүргізетін патшалыққа шығарылған соттың да нышаны. Уильям Миллер Леуіліктер жиырма алтыдағы «жеті уақыт» туралы өз түсінігін ұсынғанда, Даниял кітабының төртінші тарауындағы Набуходоносордың хайуан секілді өмір сүрген екі мың

бес жүз жиырма күнін Леуіліктер жиырма алтыдағы «жеті уақытты» қуаттайтын пайғамбарлық куәгерлердің бірі ретінде қолданды. «Жеті уақыт» — Зәкәрия кітабының төртінші тарауындағы іргетас тас та, төбетас та болып табылады. Иса, Уайт ханым, Ишая және Петір оны бұрыштың басы болатын тас деп анықтайды. Ол — Киелі кітап пайғамбарлығының тәждік ілімі, бірақ соған қарамастан, үшінші періштенің хабаршысымыз деп мойындайтындардың көбі оны іс жүзінде көрмейді.

Даниял кітабының алғашқы алты тарауын қарастыра бастағанымызда, әуел бастан-ақ «жеті уақыттың» айқын көрсетілгенін мойындау маңызды. Еноякимді Бабыл жеңген кезде, жетпіс жылдық тұтқындық басталды. Шежірелер кітабы олардың неге жетпіс жылға тұтқынға әкетілгенін түсіндіреді.

Седекия патшалық құра бастағанда жиырма бір жаста еді; ол Иерусалимде он бір жыл патшалық құрды. Ол өз Құдайы Жаратқан Иенің алдында зұлымдық істеді, әрі Жаратқан Иенің аузынан сөйлеген Еремия пайғамбардың алдында өзін кішірейтпеді. Сондай-ақ ол өзін Құдай атымен ант ішкізген Набуходоносор патшаға да қарсы шықты; бірақ ол мойнын қасарыстырып, жүрегін қатайтып, Израилдің Құдайы Жаратқан Иеге бет бұрудан бас тартты. Оның үстіне, діни қызметкерлердің барлық басшылары мен халық та басқа ұлттардың барлық жиіркеніштеріне еліктеп, шектен тыс опасыздық жасады; сөйтіп, Ол Иерусалимде киелеп қойған Жаратқан Иенің үйін арамдады. Ал олардың ата-бабаларының Құдайы Жаратқан Ие Өзінің хабаршыларын оларға қайта-қайта, ерте жіберіп отырды; өйткені Ол Өз халқына да, Өзінің тұрағына да жанашырлық етті. Бірақ олар Құдайдың хабаршыларын мазақ етіп, Оның сөздерін менсінбей, Оның пайғамбарларын қорлады; ақыры Жаратқан Иенің қаһары Өз халқына қарсы көтеріліп, енді ем қалмады. Сондықтан Ол олардың үстіне халдейлердің патшасын алып келді; ол олардың киелі үйінде жас жігіттерін семсермен өлтірді де, жігітке де, бойжеткенге де, қартқа да, жасы ұлғайып бүкшейгенге де рақым етпеді: Ол олардың бәрін оның қолына берді. Құдай үйінің барлық ыдыстарын — үлкенін де, кішісін де, Жаратқан Иенің үйінің қазыналарын, патшаның және оның әмірлерінің қазыналарын — осының бәрін ол Бабылға алып кетті. Олар Құдайдың үйін өртеп, Иерусалимнің қабырғасын қиратып, оның барлық сарайларын отпен өртеді, әрі оның барлық асыл бұйымдарын жойды. Семсерден аман қалғандарды ол Бабылға айдап әкетті; сонда олар Парсы патшалығының билігі орнағанға дейін оған және оның ұлдарына қызметші болды. Бұл Еремияның аузымен айтылған Жаратқан Иенің сөзі орындалуы үшін болды, жер өзінің демалыс күндерінің өтемін алғанға дейін солай болды; ол қаңырап бос жатқан барлық уақытында демалып, жетпіс жылды толтырды. Ал Парсы патшасы Кирдің бірінші жылында, Еремияның аузымен айтылған Жаратқан Иенің сөзі орындалуы үшін, Жаратқан Ие Парсы патшасы Кирдің рухын қозғады; сондықтан ол бүкіл патшалығы бойынша жарлық жариялап, оны жазбаша түрде де бекітіп, былай деді: «Парсы патшасы Кир былай дейді: Көктегі Құдай Жаратқан Ие жер жүзіндегі барлық патшалықтарды маған берді; әрі Ол маған Яһудадағы Иерусалимде Өзіне арнап үй салуды тапсырды. Оның бүкіл халқының арасынан араларыңда кім бар? Оның Құдайы Жаратқан Ие сонымен бірге болсын, және ол жоғары көтерілсін». 2 Шежірелер 36:11–23.

Құлдықтағы жетпіс жыл Еремияның: «жер өзінің сенбілік күндерін рахаттанып өткергенге дейін, ол қаңырап бос жатқан бүкіл уақытында сенбілік сақтады» деген сөзінің орындалуы үшін болды. Біз келтіріп отырған Шежірелердегі аяттан өзге, Құдай Сөзінде жердің өзінің сенбілік күндерін «рахаттанып өткеруі» туралы айтылатын бір ғана үзінді бар. Ол үзінді Леуіліктер кітабының жиырма бесінші және жиырма алтыншы тарауларында. Жиырма бесінші тарауда жерге өзінің сенбілік тыныштығын рахаттанып өткеруге қалай мүмкіндік беру жөніндегі нұсқау берілген, ал жиырма алтыншы тарауда сол келісім нұсқаулары орындалмаса, «жеті есе» қарғыс баяндалады.

Ехоякимнің тағдыры Даниял тоғызыншы тарауда Мұсаның «қарғысы» мен «анты» деп атаған нәрсенің бір бөлігі болып табылатын тұтқындықтың басталуын белгіледі. Даниял «жеті уақыттың» қарғысын түсінді, өйткені ол тоғызыншы тарауда Құдай халқының Бабылда неше жыл құлдықта болатынын Еремияның жетпіс жылдық пайғамбарлығын зерттеу арқылы түсінгеніне куәлік береді.

Оның патшалығының бірінші жылында мен, Даниял, Иерусалимнің қаңырап бос қалуы туралы Жаратқан Иенің сөзі Еремия пайғамбарға келіп, жетпіс жылдың толатынын кітаптардан ұқтым. Даниял 9:2.

Даниял жетпіс жылды тек Еремияның кітабы арқылы ғана емес, «кітаптар арқылы» түсінді. Оның түсінген өзге кітабы — Мұсаның жазбалары еді, өйткені ол өз дұғасында жетпіс жылдық құлдықтың «қарғысын» Мұсаның «антымен» бірдей деп көрсетеді. Даниял кітабының тоғызыншы тарауында «ант» деп аударылған сөз — Леуіліктер кітабының жиырма алтыншы тарауында «жеті есе» деп аударылған сол сөздің өзі. Яһуданың Бабылдағы жетпіс жылдық тұтқындығы, қазіргі заманғы қандай да бір теолог не уәж айтса да, «жеті есе» қарғысының орындалуы болды. Бұл күндей анық, бірақ тек көруге даяр болсаңыз ғана.

Жаратқан Ие Синай тауында Мұсаға сөйлеп былай деді: Исраил ұлдарына айтып, оларға былай дендер: Мен сендерге беретін жерге келгендеріңде, жер Жаратқан Иеге арналған демалыс күнін сақтасын. Алты жыл бойы егістігінді сеп, алты жыл бойы жүзімдігінді бұтап, оның өнімін жина. Бірақ жетінші жылы жер үшін толық тынығу сенбісі болсын, Жаратқан Иеге арналған сенбі болсын: егістігінді сеппе де, жүзімдігінді бұтама. Орағыңнан өзінен-өзі өскенді орып алма, күтілмеген жүзімдігіңнің жүзімін терме; өйткені бұл — жер үшін тынығу жылы. Жердің сенбісінің өнімі сендерге азық болсын: саған да, құлыңа да, күңіңе де, жалшыңа да, жаныңда тұратын келімсегіңе де, малыңа да, жеріндегі аңдарға да — оның бүкіл өнімі азық болсын. Өзіңе жеті жылдық сенбіні, жеті рет жеті жылды есепте; сонда жеті жылдық сенбінің мерзімі саған қырық тоғыз жыл болады. Сонда жетінші айдың оныншы күні, Күнәдан тазару күнінде, мерейтой кернейін тартқыз; бүкіл жерлеріңде керней тартылсын. Леуіліктер 25:1–9.

Жерді тынықтыру туралы нұсқауларда жерді алты жыл өңдеп, бір жыл тынықтырудан тұратын жеті айналым қырық тоғызыншы жылға дейін жалғасатынын, сол кезде жеті жетіжылдық айналымның орындалуын білдіретін мерейтой болуы тиіс екенін көру маңызды. Ең шешуші назар аударарлық жайт — мерейтой кернейінің Үйлестіру күнінде

шалынуы тиіс болғаны; осы арқылы бейнелік мәндегі Үйлестіру күні 1844 жылғы 22 қазанда басталғанда, “жеті уақыт” айналымын білдіретін мерейтой кернейі дәл сол кезде шалынуы тиіс болғаны айқындалады. Манаса б.з.д. 677 жылы Бабылға айдалып әкетілген кезде басталған “жеті уақыт” екі мың бес жүз жиырма жылды білдірді, және ол бейнелік мәндегі Үйлестіру күнінде аяқталды. Бұл байланысты көруге ниетсіздер ғана оны байқамай қалады. “Жеті уақыт” айналымы екі мың үш жүз жылмен байланысты.

Сонымен қатар Леуіліктер кітабының жиырма бесінші тарауының алғашқы тоғыз аятының өсиеттік нұсқауларының аясында Құдай Сөзіндегі күнді бір жылға теңеу қағидасының ең терең көрінісі бар екенін көру де маңызды. Теологтардың отарды Бабыл шарабымен мас күйінде ұстау үшін алға тартатын аңыздар жиынтығы — жиырма алтыншы тараудағы «жеті уақыт» деген үкімнің «жеті уақыт» деп аударылған сөздің еврейше мағынасына қате түсінік деген тұжырымы. Бұл уәж шындыққа жатпайды. Сөздің еврейше мағынасы өз анықтамасының ішінде оны сандық түрде қолдануды негіздеуге толық мүмкіндік береді, ал олардың еврей грамматикасы жөніндегі өздері жариялаған білгірлігіне негізделген жаңсақ алғышартпен тіреп тұрған кемшілікті уәжі — жай ғана назарды басқа жаққа бұруға арналған уәж.

Жиырма алтыншы тарауда «жеті уақыт» ретінде бейнеленген үкімді қазіргі заманғы кейбір дінтанушылардың еврей тілін бұрмалауы емес, сол үзіндінің мәнмәтіні айқындайды. Уильям Миллер өз қорытындысын еврей тіліне ешбір сілтеме жасамай-ақ қалыптастырды, әрі аян оның түсінігінің дұрыс екенін қуаттады. Періштелер оның түсінігін еврей тіліне емес, «жеті уақыт» үкімі орналасқан сол тараудың мәнмәтініне сүйене отырып бағыттады.

Жиырма бесінші тараудың мәнмәтіні — онда келісімге қатысты нұсқаулар айқындалады; ал жиырма алтыншы тарау сол келісім нұсқауларын сақтағаны үшін уәде етілген батаны береді, содан кейін Даниял сол нұсқауларға мойынсұнбағаны үшін «Мұсаның қарғысы» деп атайтын нәрсені айқындайды.

Мәтінмән — Киелі кітап пайғамбарлығындағы бір күннің бір жылға тең болуы қағидасының тақырыбы. Леуіліктер кітабының жиырма бесінші тарауындағы сол бастапқы аяттар Киелі кітап пайғамбарлығында бір күннің бір жылды білдіретінін айқындайды. Мысырдан шығу кітабында Мұса адам мен мал үшін жетінші күнгі сенбілік тынығу мен жер үшін жетінші жылдағы сенбілік тынығудың арасындағы байланысты анық көрсетеді.

Алты жыл жеріңе егін егіп, оның өнімін жинап ал; ал жетінші жылы оны тынықтырып, бос қалдыр; сонда халқыңның кедейлері одан жесін, ал олар қалдырғанын дала аңдары жесін. Жүзімдігің де, зәйтүн бағыңа да осылай істе. Алты күн жұмыс істе, ал жетінші күні демал; сонда өгізің де, есегің де тынықсын, күніңнің ұлы мен жатжерлік те сергісін. Мысырдан шығу 23:10–12.

Осы үш аяттың аясында адамдар мен малдар үшін бір күндік тынығу жер үшін бір жылдық тынығуға тең екені аңғарылады. Леуіліктер кітабының жиырма бесінші тарауының алғашқы бес аятында Мысырдан шығу кітабының жиырмасыншы тарауының сегізден он бірге дейінгі аяттарындағы сенбі туралы өсиетпен дәл бірдей грамматикалық құрылымды

табамыз.

Жаратқан Ие Синай тауында Мұсаға былай деп сөйледі: «Израил ұрпақтарына айт та, оларға былай де: Мен сендерге беретін жерге кірген кезде, сол жер Жаратқан Иеге арналған демалыс сенбілігін сақтасын. Алты жыл егістігіңе егін егесің, алты жыл жүзімдігіңді баптап, оның өнімін жинайсың. Ал жетінші жылы жер үшін толық тыныштық сенбілігі болсын, Жаратқан Иеге арналған сенбілік болсын: егістігіңе егін екпе де, жүзімдігіңді де баптама. Орақтан кейін өздігінен шыққан өнімді орма, күтім көрмеген жүзімнің жүзімін де жинама; өйткені бұл — жер үшін тынығу жылы». Леуіліктер 25:1–5.

Демалыс күнін киелі тұту үшін оны есінде сақта. Алты күн еңбек етіп, барлық жұмысыңды істе; ал жетінші күн — Құдайың Жаратқан Иенің демалыс күні; ол күні сен де, ұлың да, қызың да, еркек құлың да, күнің де, малың да, қақпаңның ішіндегі келімсегің де ешбір жұмыс істемесін. Өйткені Жаратқан Ие алты күнде көк пен жерді, теңізді және олардың ішіндегі бар нәрсенің бәрін жаратты да, жетінші күні тынықты; сондықтан Жаратқан Ие демалыс күнін жарылқап, оны киелі етті. Мысырдан шығу 20:8–11.

Екі сенбі өсиеті бірігіп, Леуіліктер кітабының жиырма бесінші және жиырма алтыншы тарауларының мәнмәтінін айқындайды. Жол үстіне жол қосылып біріктірілгенде, олар: «алты күн еңбек етесің, барлық жұмысыңды істейсің», сондай-ақ: «алты жыл егістігіңе егін егесің, алты жыл жүзімдігіңді бұтап, оның өнімін жинайсың» деп куәлік етеді. «Ал жетінші күн — Құдайларың Жаратқан Иенің сенбісі», әрі «жетінші жыл жер үшін тынығу сенбісі, Жаратқан Ие үшін сенбі болады».

Адамдар үшін сенбі болсын, жер үшін сенбі болсын, сенбіге қатысты өсиеттердің екеуінде де «жетінші» деп аударылған екі сөздің екеуі де — Леуіліктер кітабының жиырма алтыншы тарауында «жеті рет» деп аударылған сол бір еврей сөзі. Леуіліктердің жиырма бесінші және жиырма алтыншы тарауларының мәнмәтінінде Киелі кітап пайғамбарлығындағы бір күн бір жылды білдіреді деген пайғамбарлық қағида негізге алынған. Алғаш рет аталу туралы пайғамбарлық қағида да дәл соншалықты маңызды.

Осы екі тарауда аталған алғашқы нәрсе — бір күннің бір жылды білдіретін қағидасы. Уильям Миллерді Жәбірейіл және өзге періштелер Леуіліктер кітабындағы «жеті уақытты» екі мың бес жүз жиырма жылдың нышаны ретінде тануға жетеледі, әрі бұл аталған тараулардың мәнмәтінімен толық үйлеседі; сол мәнмәтін — жиырма бесінші тараудың алғашқы бес аятында баяндалған бір күннің бір жылды білдіретін қағидасы.

Шежірелердің авторы Бабылдың Яһуданың оңтүстік патшалығын тұтқындыққа алып кетуіне не себептен жол берілгенін көрсеткенде, оның жердің өз сенбілік тыныштығынан рақат табуына мүмкіндік беру үшін болғанын айтты. Құдай Сөзіндегі жердің тыныштықтан рақат табатыны туралы айтылатын жалғыз өзге орын — Леуіліктер кітабының жиырма бесінші және жиырма алтыншы тарауларында. Бабыл Киелі кітап пайғамбарлығының алғашқы патшалығы ретінде билік жүргізген жетпіс жыл жер хайуанының Киелі кітап

пайғамбарлығының алтыншы патшалығы ретінде билік жүргізетін рәміздік жылдарын ғана көрсетіп қоймай, сол жетпіс жыл Мұсаның қарғысындағы «жеті уақытқа» тікелей сілтеме болып табылады.

Даниял кітабының алғашқы алты тарауында бейнеленген пайғамбарлықтарды зерттей бастағанда, «жеті мезгілдің» қарғысы да, сондай-ақ «жеті мезгілдің» батасы да сол тараулардың әрқайсысының құрамдас бөлігі екенін білу аса маңызды.

Сондай-ақ жеті жылдың жеті айналымынан тұратын кезең жетінші айдың оныншы күні — Күнәні өтеу күні — мерейтойдың кернейін тартумен белгіленетінін есте ұстау да маңызды. Бұл дерек «жеті уақытты» Даниял кітабының сегізінші тарауы, он төртінші аятындағы екі мың үш жүз күнмен байланыстырады. Сондай-ақ пайғамбарлық жылдың үш жүз алпыс күннен тұратынын есте ұстау маңызды, ал егер «жеті уақыт» үшін үш жүз алпыс күнді қайта-қайта қоса берсеңіз, ол екі мың бес жүз жиырма күнге тең болады.

Даниял Еремия атап көрсеткен жылдардың санын кітаптардан ұққан кезде, егер Құдай халқы өздерінің жау жерінде тұтқын екендігінің шындығына бір күні оянатын болса, қажет деп танылған тәубеге келу жауабының әрбір құрамдас бөлігін қамтитын дұғаны бастады. Даниялдың Леуіліктер кітабының жиырма алтыншы тарауына сәйкес дұғасының соңында Жәбірейіл Даниялға оның «естіген» аянын, яғни екі мың үш жүз күн туралы аянды, түсіндіру үшін көрінді. Жәбірейіл сөзін Даниялдың халқына жетпіс апта «белгіленгенін» хабарлаудан бастады.

Жетпіс апта сенің халқың мен қасиетті қалаң үшін белгіленді: қылмысты аяқтау, күнәға тоқтау салу, заңсыздық үшін татуластыру жасау, мәңгілік әділдікті енгізу, аян мен пайғамбарлықты бекіту және ең Қасиеттісін майлау үшін. Даниял 9:24.

Аяттағы «determined» деп аударылған сөз «кесіп тасталған» дегенді білдіреді, сондықтан бұл жетпіс аптаның екі мың үш жүз күннен кесіп тасталуы тиіс болғанын білдіреді. Б.з.д. 457 жылғы үшінші жарлықтан басталып, Даниялдың халқына сынақ мерзімі ретінде жетпіс пайғамбарлық апта берілді. Жетпіс пайғамбарлық апта төрт жүз тоқсан жылға тең. Үшінші жарлықтан кейінгі төрт жүз тоқсан жыл өткенде, көне Израил 34 жылы Степанды таспен атып өлтіріп, Құдайдан толықтай ажыратылатын еді.

Төрт жүз тоқсан жылдық сынақ мерзімінің бастапқы нүктесін айқындайтын үш жарлықтың алдында болған тұтқындық жетпіс жылға созылды. Сол жетпіс жыл жердің ежелгі Израил ешқашан орындамаған сенбілік тынығуларын өтеуі үшін берілді. Жердің сол жетпіс жылдық сенбілік тынығулары Мұсаның антына қарсы жасалған төрт жүз тоқсан жылдық (немесе жетпіс жылдық апта) бүліктің салдарынан келді.

Леуіліктер жиырма бесінші тараудағы келісімге қарсы төрт жүз тоқсан жылдық бүлік жердің өз тыныштығынан ләззат алуы үшін жетпіс жылдық тұтқындыққа әкелді. Жетпіс жылдық тұтқындық ежелгі Израил үшін сынақ мерзімінің тағы бір төрт жүз тоқсан жылын белгілеген үш жарлыққа алып келді. Осылайша, әрқайсысы төрт жүз тоқсан жылдан тұратын екі сынақ мерзімін көреміз. Үш жарлық үш періштенің хабарларын бейнелейді,

олардың біріншісі 1798 жылы, солтүстік патшалыққа қарсы «жеті уақыт» бойғы алғашқы қаһардың соңында келді. Үшінші періште үшінші жарлықтан кейінгі екі мың үш жүз жыл өткен соң, 1844 жылғы 22 қазанда келді; дәл сол кезде «қаһардың ақырғы соңы» да жетті.

Бірінші қаһардың соңы мен соңғы қаһардың соңы арасындағы қырық алты жыл ішінде Иса Миллерит ғибадатханасының іргетасын қалады, ал сол іргетастың тасі «жеті уақыт» болды. Сол тас әуелде Адвентизм үшін не іргетас тасы (не болмаса сүріндіретін тас), ал ақырында Адвентизм үшін не төбе тасы мен аяқтаушы тасы (не болмаса құлпытас) болуға тиіс еді. 1798 жылдан 1844 жылға дейінгі тарихта үш періштенің хабарларының келуін бейнелейтін үш жарлық, сондай-ақ Даниял кітабының алғашқы үш тарауын да бейнелейді.

Келесі мақалада алғашқы алты тарауды қарастыра бастаймыз.

«Даниял мен Аян кітаптары тереңірек түсінілген кезде, сенушілердің діни тәжірибесі мүлде басқаша болады... Аянды зерттеуден міндетті түрде бір нәрсе айқын аңғарылады, — Құдай мен Өз халқы арасындағы байланыс жақын әрі айқын екендігі». The Faith I Live By, 345.